

ახალი სიტყვა ახალი

№ 5

ორკვირეული ჟურნალი.

№ 5.

შემაჯავრობი № გამოცემა 31 მაისს.

მიიღება ხელის მოწერა სასულიერო ათავრობისაგან დამოუკიდებელ ორკვირეულ ჟურნალ „ახალ სიტყვაზე.“ ჟურნალის მიზანია ჩვენის ეკლესიის ცხოვრების განახლება წმ. სახარების ნიადაგზე და ბრძოლა უსამართლოებასთან და ფარისევლობასთან სასულიერო უწყებაში.

ხელის მოწერის ფასი ნახევარის წლით ცხრა მანეთია. ცალკე ნოვერი ოთხი აბაზი. რედაქცია სთხოვს სამრევლო საბჭოებს,

შეგნებულ სასულიერო და საერო მორწმუნე პირთ დახმარება აღმოუჩინონ მას ჟურნალის გამოწერით და ერთ-დროული შემოწირულებით სარედაქციო ფონდისათვის.

ფული მიიღება რედაქციის მოლარე დეკანტონ თოთიბაძესთან: ტფილისი, სიონის ტაძრის აზოში.

სარედაქციო მასალები და წერილები უნდა გამოიგზავნოს სარედაქციო კოლეგიის რწმუნებულ მდ. ქრ. ციციშვილთან: ტფილისი, კაბგეროვის ქუჩა, № 47 რედაქცია იმავე ქუჩაზე: № 51.

რედაქციისაგან.

„სორაპნის“ სტამბაში მუშაობის მოულოდნელად შეჩერებისაგან მომდინარე ნომერი ჟურნალისა დანიშნულ დროზე ვერ გამოვიდა. სამაგიეროდ განზრახულია № 6 დაიბეჭდოს 31 მაისს.

რესპუბლიკა და ჩვენი ეკლესია.

როგორც ვიცით, ამ დროებით ამიერკავკასიის თუ ერთობ კავკასიის რესპუბლიკის კონსტიტუციის პროექტი იწერება, რომლის საბოლოოდ ჩამოყალიბებული შინაარსი თვით შემდგენლებისათვისაც ჯერჯერობით გამორკვეული არ არის. მიმდინარე ისტორიულ გა-

რემოცხობათა ყოველ წვრილმანსაც კი გავლენა ექნება ამ პროექტზე.

მაგრამ ერთის თქმა კი დღესაც გადაჭრით შეიძლება: თავის მოტყუება იქნება, თუ ვიფიქრებთ, რომ ვითომ სვიმისგან და თუ გინდ მთელ კავკასიის ერების სურვილისგან დამოკიდებული იყოს, თუ რანაირი, რომელ ფარგლებში და რა შემადგენლობის რესპუბლიკა დამყარდება ჩვენში და რა ზომის კონსტიტუციანად აშენდება იგი. ამის ძირითად დებულებათა შემზღვეველი თუ, პირიქით, გამაფართოვებელი მიზეზები ბევრია, რომელთა გათვალისწინები დღეს ყოველად შეუძლებელია, რადგანაც ამ საქმეში უპირველესი მნიშვნელობა ექნება იმ საერთაშორისო ურთერთობას, რომელშიაც მოპყვება ჩვენი ქვეყანა დღევანდელ მსოფლიო ომის დასასრულს.

თუ მრავალნაირ შესაძლებლობათა შორის მხოლოდ საუკეთესოს ვიგულისხმებთ, მაშინ უნდა წარმოვიდგინოთ ორი უმთავრესი, დანარჩენებზე უფრო სავარუდო სახე ჩვენის მომავალ რესპუბლიკანურ მართვა-გამგეობისა: ა) საერთოდ კავკასიის თუ ამიერ-კავკასიის ინტერნაციონალური და ბ) წმინდა ეროვნული, კერძოდ საქართველოს საზღვრებში ქართული.

ორსავე შემთხვევაში შედეგი ეკლესიისათვის უეჭველად ერთი და იგივე იქნება: რესპუბლიკა, როგორც სახელმწიფოს ფარგლებში ყველა მცხოვრებთათვის სავალდებულო ფორმა საზოგადო ცხოვრებისა, და ეკლესია, როგორც თავისუფალ მოწმუნეთა კერძო კავშირი, ერთი მეორისაგან განცალკევდებიან, უკეთ ვაქვათ, ეკლესიას კანონმდებლურად გამოჰყოფენ სახელმწიფოსგან. სახელმწიფო თავიდან მოიხსნის ყოველსავე მხრუნველობას ეკლესიისადმი და ეკლესიაც მხოლოდ იქნება დამოუკიდებელი სახელმწიფოს წესებს და სურვილებს, რომ არ დაირღვეს მოქალაქის სახელმწიფოებრივი უფლებანი. ყოველი სხვა უათიერთობა, და მათ შორის ფინანსიურიც შეწყდება.

ეს მოხდება რესპუბლიკის კონსტიტუციის დამტკიცების პირველსავე დღეებში, თუ რესპუბლიკა ინტერნაციონალური იქნება. ხოლო თუ საქართველოში ეროვნული რესპუბლიკა დაწესდა, ადვილად შესაძლებელია, რომ ერთი პტივი დასდვას განახლებულ ეკლესიის ბრძოლით მოპოებულ ნორჩ თავისუფლებას და პირველ ხანებში ფინანსიური დახმარება მაინც აღმოუჩინოს თავის ეკლესიას. მეტეც არის მოსალოდნელი. შეიძლება, — და ჩვენ გვრწამს, რომ ეს ასეც მოხდება, — რესპუბლიკანურ ორგანიზმის უმეტესმა ნაწილმა, ჩვენმა გლეხობამ, გადაჭრით განაცხადოს და განახორციელოს, რომ იმ მრავალ ზარალისაგამო, რომელიც მიაყენა ჩვენს ეკლესიას წარსულმა რეჟიმმა, არ მოუსპოს სახელმწიფომ ქართულ ეკლესიას ქონებრივი შემწეობა საერთო თანხებიდან საჭირო კრედიტის გახსნის სახით. მაგრამ ღრმად დარ-

წმუნებულნი უნდა ვიყოთ, რომ ეს „მოწყალება“ სწორედ რომ მოწყალება და დროებითი იქნება, რომელსაც პარლამენტის შემდეგი სესიები უსათუოდ მოუღებს ბოლოს.

ამაირად, რანაირი რესპუბლიკაც უნდა დამყარდეს ჩვენში, ეკლესია მაინც ხვალ-ზევ საკუთარ ძალთა ანაბარა დარჩება. ფსიქოლოგიურად ბუნებრივია, რომ ჩვენ, ეკლესიის მოკეთებებს, გვირჩევენია რაც შეიძლება გვიან დადგეს ის „განკითხვის დღე“. მაგრამ თვით ეკლესიის მომავალისთვის გაცილებით უმჯობესია, რომ ახლო მომავალში აუცილებელი განცალკევება ჩვენს დროში მოხდეს, რადგანაც ერის დღევანდელი სულიერი განწყობილება დიდად შეუწყობს ხელს სახელმწიფოსგან ჩამოშორებულ ეკლესიის წესიერად მოწყობას, რაც გაცილებით უფრო ძნელი იქნება მაშინ, როცა აწინდელი შთაბეჭდილება და რელიგიური განცდა შეიცვლება ან გაივლის.

ეკლესიის ზოგიერთ გულითად მოკეთებებს ჰგონიათ, რომ ეკლესიას სახელმწიფოსთან გამოყოფა დიდ ზიანს მიაყენებს ეკლესიას. მაგრამ ეს შემცდარი აზრია ან, უკეთ ვთქვათ, წააგავს იმ მოსიყვარულე დედის ფაქიზ გრძნობას, რომელსაც სურს, რომ მისი სათაყვანო პირში მუდამ პატარა იყოს, და ეშინია, ვაი თუ ჰასაკობაში ხასიათი იცვალოსო. როგორც გულის თვილსაზრისით კანონიერია, მაგრამ ბუნებრივად შეუძლებელია განხორციელდეს ეს სურვილი, აგრეთვე ძნელია, რომ დღევანდელ განათლების საფეხურზედ მდგომ კაცობრიობის დემოკრატიულმა სახელმწიფომ და თავისუფალმა ეკლესიამ ერთად, უფლება-გადახლართულად იარსებონ. ისინი ნება-უნებურად უნდა გაიყარნენ, ოღონდ უმტკივნეულოდ და მეგობრულად, როგორც ბრძანა მაცხოვარმა: „მიეციოთ კეისრისა კეისარს და ღმრთისა ღმერთსა.“

თუ ეს დიადი პრინციპი გონივრულად იქნება დაცული, სახელმწიფოს და ეკლესიის განცალკევება არამც თუ არაფერ საშიშს არ წარმოადგენს ეკლესიისათვის, ბევრ რამეში, პირიქით, მარგებელიც კი იქნება, როგორც ამას დაეინახავთ შემდეგ წერილიდან.

მღვდ. ილ. შუბლაძე.

ეროვნობა და სარწმუნოება.

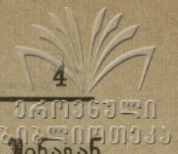
სარწმუნოება შეგვიძლიან წარმოვიდგინოთ ორის მხრით: 1, როგორც შინაგანი ინტიმური სულის განწყობილება—ცხოვრება და 2, როგორც განყენებული ანუ თეორეტიული წყობა ფილოსოფიურ და ღვთისმეტყველურ ცნებათა. უკანასკნელი მხოლოდ „განყენება“, „ზე-შენობა“ ანუ რეგლამენტაცია შინაგან რეალურ სარწმუნოებრივ განცდათა; იგი არ გამოხატავს თვით სარწმუნოებრივ ცხოვრებას;—იგი მხოლოდ უფერული ლანდი ანუ უსიცოცხლო აღნუსხვაა ცხოველმყოფელ სარწმუნოებრივ განცდათა სფეროსი. ღვთისმეტყველება ყველა თვის სახეებით და სხვა თეორეტიული ნაშენობებით გარეგნული, შეყინული ფორმა-კრისტალია ამ განცდათა სფეროსი და მათ მხოლოდ მერმინდელი მნიშვნელობა აქვთ. უკანასკნელთათვის იგინი წარმოადგენენ იმასვე, რასაც წარმოადგენს გრამმატიკა ცოცხალი ენისთვის. ისინი იზადებიან მხოლოდ მაშინ, როდესაც სირწმუნოებრივი განცდანი უკვე არსებობენ. ენა კი არ იქმნება გრამმატიკით, არამედ გრამმატიკა ენის შემდეგ. როდესაც ვითარდება ენა, გრამმატიკა მორჩილად სდევს მას უკან (შედარება Fieldind'-ისა).

მაშასადამე პირვანდელი მნიშვნელობა სარწმუნოებისა თვით მის განცდაშია; სარწმუნოება.—ვით ცხოვრება—განცდაა, გარკვეული შინაარსის და თვისებებისა და როგორც „მოზინავე“ განცდათა სფეროში, იგი მუდამ ცოცხალია, მუდამ ახალი და თანამედროვე, და მასთან ცვალებადი თვისი განსახიერებით და შემოქმედებით, როგორც ცოცხალია და მასთან ცვალებადი და შემოქმედია თვით განცდათა სფერო.

თვით სახარება არ წარმოადგენს განყენების სისტემას ანუ ფილოსოფიას. იგი მხოლოდ უზენაესი რელიგიური განცდაა ღმერთკაცის ბუნებისა, სიტყვიერად გადმოცემული და აღნუსხულ—აღწერილი ქრისტეს და მის მოციქულთა მიერ. ცნობა ღვთისა და დამოკიდებულობა მასთან იფლობიან და ღვთისებრი ერთს ღრმა განცდა-ქვრეტაში, რომელშიც უმთავრეს როლს თამაშობს უსახდვრო შვი-

ლური გრძნობა ინტიმურად უკვე ცნობილ მამასთან. ამ განცდა-შემეცნებით „მამისა“ სრულიად კმაყოფილდება სული, რადგანაც მასში მოცემულია სრული ქეშმარიტი ცხოვრება და იგი მათლიანი რეალურ განცდა შემეცნებათვით აბსოლუტური ქეშმარიტებისა, რომელშიაც, როგორც აბსოლუტურში, ცხოველმყოფელდება და ორგანიულად დუღდება მშრალი გონებრივი დიფერენციალი რელიგის ცნებათა-დოგმატებად, ზნეობად და კანონად, როგორც ადამიანის უსრული ენით სისტემატიურად აღწერილი და გადმოცემული შინაგან სულიერ განცდათა.

მაგრამ ადამიანის პსიხიკ მისი განცდათა სფერო“, სადაც „ბუღობს“ სარწმუნოებრივი ცხოვრება, დაუსრულებელი ინდივიდუალური არიან, როგორც დაუსრულებელი ინდივიდუალობა თვით ბუნებაში. სულიერი ცხოვრება, tabula rasa—გარკვეულ შინაარს და თვისებებს მოკლებული, სინამდვილეში არ არსებობს. სინამდვილეში არსებობენ მხოლოდ კონკრეტული ინდივიდები („კონკრეტული კაცი“, „კონკრეტული ვარი“), ისე როგორც კონკრეტულად არ არსებობს საერთო საკაცობრიო კულტურა, კოსმოპოლიტიზმი და მათ მაგიერ არსებობს მხოლოდ წყობა ანუ ჯგუფი ნაციონალურ კულტურათა, რომელთა უზრალა „ჯამი“-ც შეადგენს საერთო საკაცობრიო კულტურას. აქედან ადვილი გასაგებია, რომ რელიგიური ცნებანი, როგორც აბსოლუტურ ხასიათის მქონენი, რომელნიც თვისი ბუნებით საყოველთაო უნივერსალური ხასიათისანი არიან—„ზე-პიროვნულნი“ და „ზე-ეროვნულნი“, რეალურად ხორცეულდებიან მხოლოდ ინდივიდუალურ პსიხიკაში და მაშასადამე პსიხოლოგიურის აუცილებლობით მრავალფერდებიან პიროვნების, ეროვნების და სხვა ფაქტორებში. ადამიანთა დაუსრულებელი ინდივიდუალობა და მრავალ-სახეობა არის გარეგნული ფორმა, „სხეული“, რომელთა შემწეობითაც უნივერსალური იღებს კონკრეტულ სახეს და ხდება „ხილულად“. უამისოდ იგინი განყენებულ და, მაშასადამე, მკვდარ არიან. ადამიანის რეალურ ცხოვრებას არ ძალუძს გაითიშოს ნაციონალურ და ინდივი-

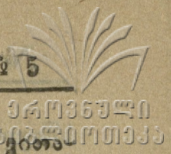
დუალურ ჩარჩოებიდან. ამ ჩარჩოებში თავსდება და იზღუდება ყველაფერი ის, რითაც კაცობრიობა სცხოვრობს: მეცნიერება, ხელოვნება, კულტურა და სხვ... ამიტომ სრულიად სამართლიანად არსებობენ თერმინები; ინგლისური ფილოსოფია, ფრანგული პსიხოლოგია, გერმანული კულტურა, მეცნიერება და სხვა...

აქედან, თვით ქრისტიანობასაც — როგორც გარკვეულ პრინციპთა წყობას, რომელსაც, ჩვენის მრწამსით, აბსოლუტური და უნივერსალური ხასიათი აქვს და რომელიც ამ მხრით სრულიად ისტორიის გარეშე სდგას, — თვისი რეალიზაციით „ხორც-შესხმაში“, ნამდვილი ისტორიული ფაქტია და ამიტომ ფატალურის აუცილებლობით ემორჩილება თვით რეალურ ისტორიულ პროცესს, რომელიც, როგორც უკვე მოვისწინეთ, უეჭველად მომწყვდევლია და მიმდინარეობს ნაციონალურ-ინდივიდუალურ ფორმებში.

ეროვნება ანუ ცალკე ინდივიდუუმი პსიხოლოგიურად მეტის-მეტად რთული მოვლენაა არიან და ფრიად ძნელია გარკვევა და აღნუსხვა მისი, თუ სად თავდება „უნივერსალური“, „ზე-ეროვნული“ და „ზე-პიროვნული“ და სად იწყება ნაციონალური ანუ ინდივიდუალური. ამისთვის საჭიროა აუარებელი, ეტნოგრაფიული, ანტროპოლოგიური და სხვა სახის მასალის დაგროვება და მისი პსიხოლოგიური ანალიზი. საქმე რთულდება უფრო იმით, რომ არც ერთი ერი, როგორც ახლა სამართლიანად ცნობილია, არა არის „წმიდა“, შეურეველ ეროვნული სისხლის და „სახის“ მქონე, და, მაშასადამე, საკითხის მათემატიკური სისწორით გარჩევა შეუძლებელია არსებითად. შეიძლება მივუთითოთ მხოლოდ „ზოგად“ ეროვნულ თვისებებზე სარწმუნოებრივ სფეროში, სარწმუნოების ეროვნულ ფორმებზე, კოლორიტზე.

თავისი მხრით, ეროვნება არ არის უბრალო აგროგეატი (გროვა) ანუ ზოგადი „ჯამი“ ინდივიდუალურ პიროვნებათა, რომელნიც შეკამირებულ არიან მხოლოდ გარეგნულად ანუ საერთო შემთხვევით და გარდამავალი ხასიათის ინტერესებით; იგი არც პირდაპირი

გროვაა „ფენომენალურ ჩვენებათა“, შინაგან შემაერთებელ „სულს“ მოკლებული. ეროვნება, უპირველესად ყოვლისა, არის ერთი მთლიანი, შემოჭმედი „მე“-ს მატარებელი ინდივიდუუმი, რომლის პსიხიკაშიაც, როგორც დიდს ზღვაში, თავსდება და ერთდება ცალკე პიროვნებათა ინდივიდუალური მრავალფეროვანობა; უკანასკნელი არის მხოლოდ მრავალმხრივი განსახიერებანი ანუ მატარებელნი ერთის მთლიანი ეროვნული „სულისა“ ანუ „ფიზიონომიისა“, რომელიც გამოიხატება საერთო მსოფლმხედველობაში, ხასიათში, ენაში, ტრადიციებში, ისტორიაში და სხვა წვრილმან ეთნოგრაფიულ თვისებებში. ეს ეროვნული „მე“, „სული“ ჩვენ არ მიგვაჩნია მეთაფიზიკურ სუბსტანციად — კონკრეტულ არსებობის გარეშე. ეს ეროვნული „სული“, ჩვენი შეხედულობით, იქმნება „ემპირიკის“ სამეფოშივე სხვა და სხვა გეოგრაფიულ, კლიმატიურ, პოლიტიკურ, სოციალ-ეკონომიურ და სხვა ფაქტორთა ზედგავლენით, რომელნიც ეროვნულ სპეციალურ თვისებასთან ერთად დუდილში ჰქნნიან ისტორიულ პროცესის თანდათან მსგეღლობაში ერთს ინდივიდუალურ ეროვნულს „სახეს“. ეს ეროვნული „სული“, მეორე მხრით, არც უხეში, თითოთ საჩვენებელი „რეალობას“ ყრუ და უხილავი დასაბამში, ეროვნული „სული“ იწლება და იფურჩქნება თანდათანობით ისტორიულს პროცესში. ჩვენ წყველობაში გვაქვს აი ეს ისტორიულად შემუშავებული, განსახიერებული და ჩამოყალიბებული ეროვნული „სული“, როგორც ისტორიული ფაქტი და მასთან ერთათ უძლიერესი ისტორიული ფაქტორიც, რომელიც ფატალურის აუცილებლობით ჰფარგლავს და დაღს ასევე ყოველსავე ადამიანის შემოქმედებას. მის საზღვარს და გავლენას ვერ ასცილდებიან ისეთი ნაცოფნი ადამიანის სულის შემოქმედებისა, რომელთაც, ერთის შეხედვით, კომპოლიტური ანუ უნივერსალური — „ზოგადი“ სახეები აქვთ, როგორც, მაგალითად, კულტურა, ხელოვნება, მეცნიერება და სხვა... ამიტომ, თუმცა ყოველს ერს აქვს „ზოგადი“ საკაცობრიო იდეები — მეცნიერული, ესეთიური, წინობრივი და სხვა, რომელნიც უნი-

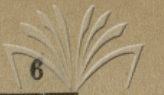
ვერსალური ხასიათისანი არიან, მაგრამ ეს იდეები აშავე დროს ისახებიან განცალკევებულ, ინდივიდუალურ, მხოლოდ ამ ერის კუთვნილ ორგანიულ პირობებში და ყოველსავე მათ იგი ჰღებავს თავისი ნაციონალური სახით და ასე ჰქმნის თავის ნაციონალურ კულტურას.

ამ პსიხოლოგიურს კანონს ემორჩილება სარწმუნოებაც. აფორიზმი— „როგორც ადამიანია, ისეთივეა მისი ღმერთიც“— ხშირად უსაფუძველო ცალკე პიროვნების მიმართ, უფრო სამართლიანად ითქმის მთელი ერის, ხალხის შესახება, მეტადრე მაშინ, როდესაც იგი თვითონვე არის შემოქმედი თავისივე სარწმუნოებისა (მაგალ. წარმართული რელიგიები, რომელნიც ღრმად ნაციონალურნი არიან თავისი შინაარსით და განსახიერებით, როგორც სარკენი ეროვნული იდეალებისა). როგორც ყოველი ერი ჰქმნის თავის ეროვნული ფერადებით შედგებულ კულტურას, აგრეთვე იგი ჰქმნის თავისავე ეროვნულ სარწმუნოებას. „ორი ეროვნება ვერასოდეს ვერ გასცვლიან ურთიერთს შორის ერთნაირს სარწმუნოებასა“ (მენზისი, რელიგიათა ისტორია, გვ. 320). მაგალითები რელიგიური სინკრეტისისა უექველად გულისხმობენ არა უბრალო მექანიკურ გადაღებას, არამედ ერთნაირს ასსიმილიაციას, ორგანიულ პროცესს. ახლად მიღებული სარწმუნოებრივი სხივები უექველად სკვრეტენ ნაციონალურ პრიზმებში და იღებენ ნაციონალურ ფერადებს; იგინი უნდა შეუსისხლხორცდნენ ეროვნულს სულს და ამიტომ გაიარონ ერთნაირი ქიმიკური პროცესი. ყოველი ერი პსიხოლოგიური კანონის ძალით— აპპერცეპციით— ითვისებს ახალს იდეებს, ცნებებს, მოვლენებს განსაზღვრული თვალსაზრისით, რათა იგინი შეურიგოს თავის უკვე არსებულს სულიერს შინაარსს, რომელსაც გარკვეული ნაციონალური კოლორიტი ჰღებავს.

ამიტომ ახალ სარწმუნოების მიღების დროს ყველა მისი მხარეები (დოგმატიური, ზნობრივი და კანონებრივი) ერთნაირს სახეს და ღირებულებას არ წარმოადბენენ მიმღებ ერისთვის. თანახმად ეროვნული სულის ტენდენციისა და თვისებებისა, ზოგი მათგანი მეტს

ყურადღებას იპყრობენ მისგან, მეტად იგინი რღებიან და ხღებიან უმთავრეს ხელმძღვანელად მისი ცხოვრებისა;—სხვები კი თითქმის სრულიად იწრღიღებიან. ყველა ეს კი დამოკიდებულია მასზე, რომელ მიმართულებით, რა მოტივებით, რომელ სფეროში ტრიალებს ერის აზრი და გრძნობა, როგორ ისახება მის პსიხიკაში სინამღვიღე, რა „ფერისანი“ არიან მისი პრაქტიკული ცნებანი, რა სჭარბობს მის პსიხიკაში—გონება, გრძნობა თუ ნება, თუ იგინი თანაბრად არიან შეთანხმებულნი;— ყველა ამათდა მიხედვით იცვლება მათი სარწმუნოებრივობაც. ამ შემთხვევაში ეროვნული პსიხიკა ემგზავსება მიწის ნიადაგს, რომელზედაც ითესება რაიმე თესლეულობა— „ზოგადი“ იდეები, ცნებანი. ნაყოფის თვისება, მისი ჭაღვიღება, ზრდა და თვით გემოვნებაც დამოკიდებულია არა მხოლოდ თესლის თვისებაზე, არამედ თვით ნიადაგზედაც, რომელზედაც იგი ითესება და რომელიც ჰმოსავს მას გარკვეული სახით.

რომ ეს ასეა, რომ სარწმუნოება მთლად ინდივიდუალური მოვლენაა, აქტია, განცდაა, რომ მისი გარედან შემოტანა და მიღება ჩვენთვის, როგორც ახალი ცნების მისი პირვანღელი სახით არ შეიძლება, ამას მოწმობს ის ისტორიკული გარემოება და აწინდელი სინამღვიღე, რომ ვერც ერთმა, ვერედ წოდებულმა, რელიგიურმა რეფორმატორმა ვერ შესძლო თავისი რელიგიური სისტემა—განცდა მთლად დაენერგა მის მიმღევართა შორის თვისი ინდივიდუალური სახით ისე, რომ ყველას ერთნაირს სახით განეცადათ იგი. ყოველივე სარწმუნოება დღიდან თვისი დაბადებისა იყოფოდა აუარებელ სექტებად და ამ დაყოფაში უმთავრეს რიღს თამაშობდნენ ინდივიდუალურ—პიროვნულნი ფაქტორები. რეფორმატორთ ღრმად ჩაიხედეს ადამიანის სულში, მის სამარადისო კვეთებაში და იქიდან ამოკრიფეს ყველა ის მასალა, რომელიც, შემდეგ პირადი ორგანიული განცდისა—პროცესისა, აქციეს მწყობრ რელიგიურ განცდათ და გადმოგვეცეს მისი აღგზნებული ცეცხლი უსრული ადამიანის ენით. იგინი ხელოვანნი— შემოქმედნი იყვნენ და მათი სარწმუნოება,

სწავლა და ღვთისმეტყველება — იგივე ხელოვნების ქვეყანაა — სამეფო, პოეზია, რომელიც აღუებს ჩვენში და ატკობს სარწმუნოებრივს გრძობას ისევე, როგორც პოეზია საერთოდ ანვითარებს, აღვივებს და ატკობს ჩვენში ესტეტიურ გრძობას მხოლოდ — თვით ეს ტკობა და განცდა როგორც კერძო ინდივიდუუმის, ისე კოლექტიური ინდივიდუუმის მიერ — ერისგან უაღრესად ინდივიდუალური არიან.

ჩვენი დებულების სრულს გამართლებას წარმოადგენს რელიგიათა ისტორია.

ღვთისმეტყველი.

თბილასის საეპარქიო ქალთა გიმნაზია.

15 მაისს აღნიშნულ გიმნაზიის საპედაგოგო საბჭოში აღიძრა საკითხი, იარსებოს მერვე კლასმა, თუ არა, და თუ იარსებოს, რა ხასიათისა იყოს, საზოგადო განათლების ხასიათი ექნეს, თუ სპეციალური — საპედაგოგო. ხმის უმრავლესობით გადაწყდა მეშვიდე, მერვე კლასებში გაუქმდეს საპედაგოგო საგნები. ასე რომ დღეის შემდეგ ვინც საეპარქიო სასწავლებელს გაათავებს, მას აღარ ექნება მასწავლებლობის უფლება არც დაბალსა და არც, მით უმეტეს, საშუალო სასწავლებელში. ეს დადგენილება არ შეეფერება დღევანდელ ჩვენის ქვეყნის ინტერესებს, როდესაც საქიროა დიდი რიცხვი კარგად მომზადებულ მასწავლებლებისა. დღემდის საეპარქიო სასწავლებელი, სადაც ქართული ენის სწავლება დაყენებული იყო კარგათ, იძლეოდა სხვა საქალებო სასწავლებლებთან შედარებით საუკეთესო მასწავლებელთ. უმჯობესი იყო დღესაც შერჩენოდა სასწავლებელს თავისი ძვირფასი უფლება, მასწავლებლების მზადება, რომელიც ჰქონდა დღიდგან დაარსებისა, და რომელიც ასე ერთი კალმის მოსმით მოუსპეს

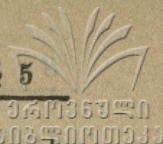
მას. დღეს ეს უფლება ექნება საქალებო გიმნაზიებს და ჩვენს სასწავლებელს კი ესპობა. კრებაზე იყო შემოტანილი წინადადება, მეშვიდე-მერვე კლასებში საზოგადო განათლების საგნებთან დარჩენილიყო საპედაგოგო საგნებიც, რომელთაც როგორც აქამდე, უნდა დათმობოდა რამდენიმე გაკვეთილი ამ კლასებში, მაგრამ ეს წინადადება უარ ყოფილი იქმნა.

ჩვენის აზრით საპედაგოგო საბჭო ნაჩქარევად და საგნის ყოველმხრივ აუწონ — დაუწონავად მოიქცა. თუ კი წინად, როდესაც ექვსი კლასი იყო სასწავლებელში, კურს დათავებულებს ნება ეძლეოდათ მასწავლებლობისაც და, ცოტა შეზღუდვით, უმაღლეს სასწავლებლებში შესვლის უფლებაც, დღეს, როდესაც სასწავლებელი რვა კლასიანი, უფრო ადვილად შესაძლებელია, მოწაფეთა მომზადება, როგორც საზოგადო განათლებაში, აგრეთვე საპედაგოგოში.

საქიროა ამ საკითხს მიაქციოს ყურადღება საკათოლიკოსო საბჭომ, რომლის გამგეობაში არის, მგონია, საეპარქიო გიმნაზია, და წინადადება მიცეს მას შეცვალოს თავისი უკანასკნელი დადგენილება. ეს არ იქნება გიმნაზიის ავტონომიურ უფლების დარღვევა, რადგანაც საპედაგოგო საბჭოს მიერ ასეთი ძირითადი ცვლილების მოხდენა, უმაღლეს მთავრობის დაუდასტურებლად, იქნება ეს მთავრობა სასულიერო, თუ საერო, ავტონომიას კი არა, საპედაგოგო საბჭოს სრულ „სუვერანობას“ ნიშნავს, ახლანდელი ტერმინოლოგია რომ ვიხმაროთ.

დასასრულ აღენიშნავთ, რომ საპედაგოგო საგნების მოსპობა სასწავლებელში, ჩვენის აზრით, უნდა ეწინააღმდეგებოდეს როგორც მშობელთა სურვილის, ისე საეპარქიო კრებებისას.

დამსწრე.

ხელი აუქნიოთ და გაკაფრთხოთ!

„ფრინველნი მსგავსისა მათისა თანა დაივანებენო“, ამბობს ძველი აღთქმის ბრძენი ისო ზირაქი და ამ სიტყვებით აღნიშნავს ფრინველთა არსებობიდან იმ სინამდვილეს, რომ ესეთები ისე კი არ არიან ერთმანეთში არეულნი, როგორც ათასგვარი ჯიშის მცენარეები ტყეში, ან მინდორში სხვა და სხვა ბაღას — ყვავილებში, არამედ ჯგუფდებიან, ერთდებიან და ცხოვრობენ ერთი მეორესთან მხოლოდ ჩამომავლობისა და ჯიშის მიხედვით. ბედურები, მაგალთად, გროვდებიან და ცხოვრობენ მარტო ბედურებთან, ჭილყავს ვერ დაინახავთ მტრედების გუნდში, გარეული ბატები არაოდეს არ შედიან წეროების ჯგუფში და სხ. ყველა ფრინველი რჩეულობს ცხოვრებას და ყოველ დღიურ არსებობას ისეთებთან, რომლებიც მისი ჯიშისა და მსგავსებისანი არიან, რომლებსაც იგი ენათესავება როგორც ხორცითა და სისხლით, ისე გრძნობებით, ჩვეულებებით და ხასიათის მიმართულებით. ეს არის სინამდვილე და თუ უცნობია ვისთვისმე, უცნობია მხოლოდ იმისთვის, ვინც მოკლე ბულითა უბრალო დაკვირვების ნიჭს.

ამავე მოვლენას ვამჩნევთ ადამიანთა ცხოვრებაშიაც. ადამიანებიც ჯგუფდებიან, საზოგადოებებს ადგენენ და თანამშრომელობენ უმთავრესად ისეთ ჭირებთან, რომლებშიაც პოულობენ ხასიათისა, აზრებისა და მიმართულების მსგავსება — ნათესაობას, ასე ვთქვათ, — ამფსონობას. ამ მხრივ დიდათ საგულისხმოა საკათოლიკოსო სასახლის გარშემო „დავანება“ ერთი ჯურის სულიერთა: კარის დეკანოზის, უბორთფელო შინისტრ კარდინალ-დეკანოზის, კარდინალ არქიმანდრიტის, წერაკითხვის უცოდინარ საარქიმანდრიტოდ გამზადებულ ბერისა და სხვა მათგვართა.

ალბათ ეს პირნი შეაჯგუფა და შეატყუება ერთი მეორეს მათი გონების, ზნეობის და

მიმართულების მსგავსება-ერთგვარობამ და ვინ რა ეთქმის ამისდა საწინააღმდეგო! მაგრამ, მაგარი ისაა, რომ, თურმე ნუ ბძანებთ, ეს საუცხოვო ფრინველები, ზოგნი პირადად, და ზოგნიც სხვა და სხვა ფანდების საშუალებით ხშირათ სასტიკი ერიშებით გამოდიან საკათოლიკოსო საბჭოს საუკეთესო წევრების წინააღმდეგ და გათამამებულნი თავიანთი უხეშობით, ბირში ბურთასა სჩრიან სიმართლის მომხრეებს. ამის გამო უკანასკნელებს, როგორც საზოგადოებაში ხმები ისმის, გადუწყვეტიათ საბჭოს შემადგენელობიდან გასვლა. თუ ეს ხმები გამართლდა, ისედაც დაბეჩავებული ჩვენი ეკლესია პირდაპირ უიმედო მდგომარეობაში ჩავარდება. ამიტომ მოკუწოდებთ ქართულ მორწმუნე საზოგადოებას და სამღვდელეობას ახლავე ძალუმად აიმაღლონ თავიანთი გავლენიანი ხმა საეკლესიო მმართველობის საუკეთესო წევრების სასარგებლოდ, ახლავე ხელი აუქნიონ და შორს გააფთხოონ საეკლესიო მმართველობის გარშემო დავანებული ყორნები, თორემ მერე გვიანდა იქნება „თითზე კბენანი“.

ბაბასინ.

ღვთის მსახურების შესახებ.

1. სახარების კითხვა.

ყოველ სარწმუნოებაში ღვთის მსახურების (წირვა-ლოცვის) უბირველესი მიზანია ადამიანის ზნეობრივი ამაღლება და გაფაქიზება იმ სწავლამოდღვრების საფუძველზე, რომელსაც აღიარებს ამა თუ იმ სარწმუნოების აღმსარებელნი. ჩვენი სარწმუნოების საფუძველია წმიდა სახარება. მთავარი დანიშნულებაა წირვა-ლოცვისა უნდა მდგომარეობის სახარების შინაარსის გაცნობაში, შეთვისებაში ხალხის მიერ. ეს დებულება არც ახალია და არც სადავო, მაგრამ საუბედუროდ ცხოვრებაში იგი ძალიან ნაკლებად სრულდება.

ჩვენი ღვთის მსახურება ისეა შედგენილი, რომ სახარების მნიშვნელობა მასში მეორე, მესამე რიგშია დაყენებული, ასე ვთქვათ, ჩრდილშია მიფარებული. იმ ღვთის მსახურების წესს, რომელიც მიგვიღია ბერძნებისაგან და რომლის ღირსებაზე ექვის მიტანა მომავლდინებელ ცოდვად და მწვალებლობად იყო და არის მიჩნეული, დავიწყებული აქვს ქრისტიანობის მთავარი საფუძველი. ამ აზრის დასასაბუთებლად საკმარისია ვთქვათ, რომ სახარების კითხვა სავალდებულოა ყოველთვის მხოლოდ წირვაზე; ცისკარზე იკითხვის არა ყოველთვის და მწუხრზე და სხვა ლოცვაზე თითქმის სრულყოფილით არა. ამ ნაკლს ჩვენმა ეკლესიამ უნდა მიექციოს ყურადღება და შეავსოს იგი. ქრისტიანულ ღვთის მსახურებაზე სახარება უეჭველად უნდა იკითხებოდეს. თუ იმას ვიტყვით, რომ წირვა-ლოცვა ამით გაგრძელდება, მაშინ შეიძლება შემოკლდეს ის აუარებელი ტროპარ-კონდაკ-სძლის პირნი, რომელნიც გაუფგებრად, ნაჩქარევად და პირდაპირ სამარცხინოდ იკითხებიან ეკლესიაში. მაინც ყველა ის, ხალხისათვის ნაკლებად გასაგები საკითხავები, სახარებასთან შედარებით, შედგენილია მეოთხე საუკუნის შემდეგ, უმთავრესად მეოთხრემეტე საუკუნემდის. მაშასადამე იგინი არ შეადგენენ აუცილებელ ელემენტს ქრისტიანულ ღვთის მსახურებისას. ჩვენ ვიცით, ქრისტიანობა მეოთხე საუკუნემდის უფრო წმინდათ იყო დაცული და ღვთის მსახურებაც მანამდე უფრო სადად და მასთანვე სასობით სრულდებოდა, ვიდრე შემდეგ დროებში, როდესაც ქრისტიანობაში და მისს საღვთის-მსახურო პრაქტიკაში დაუბრკოლებრივ შემოზღვედა წარმართული ელემენტები.

ამ გვარად ცხადია, ჩვენს წირვა-ლოცვაში სახარების კითხვას უნდა დაეთმოს მეტი, უფრო ნათლად რომ ვთქვათ, შუაგული (ცენტრალური) ადგილი. მხოლოდ სახარების საკითხავები უნდა იყოს გადასინჯულნი და იკითხებოდეს უფრო აზრიანად, ვიდრე ეს დღეს

წარმოებს. განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს იმ ადგილებს, რომლებიც მკაფიოდ გამოჩნატვენ იესო ქრისტეს სწავლას.

ახლა გადავიდეთ თვით სახარების კითხვის პროცესზე, კილოზე. ნამდვილი ქართული კილო სახარების კითხვისა ერთნაირ სასოგბითს გრძობას აღძრავს მსმენლების გულში. ქართული კითხვა სახარებისა ბევრად უნდა სჯობდეს სლავურად სახარების კითხვაზე უზომო ღრიალს, როდესაც მკითხველი სცდილობს რაც შეიძლება დააყრუოს მსმენელები თავისს თავგანწირულ ხმა მაღალი ყვირლით. გარნა ჩვენებურ სასოგბის მომგვრელ სახარების წაკითხვის კილოსაც დამატება და შევსება ესაჭიროება. ამნაირად წაკითხული სახარება ყვესათვის ნათლად გასაგები არ არის. ასეთ კითხვის დროს ყველას არ ძალუძს მისდიოს სახარების შინაარსის მიმდინარეობას, ეკარგება ამ შინაარსის ძაფი, გადადის ფიქრით სხვა საგნებზე ანა და ბოლოს და ბოლოს რინდდება და ერკვევა მხოლოდ მაშინ, როდესაც კითხვას ათავებენ. თავის თავად სახარების ტექსტი მარტივი და ადვილად გასაგებია. ამისათვის შემოღობულ უნდა იქმნეს სახარების წაკითხვა ჩვეულებრივ წართქმის წესითაც წირვა-ლოცვის დასასრულს. ამნაირად წაკითხული სახარება უფრო ადვილად შესათვისებელია. თუ მკითხველს აქვს უნარი ახსნისა, თან თავისს განმარტებასაც დაურთავს, თუ არა და უმჯობესია თვით სახარების სიტყვებმა იმოქმედოს უშუამავლოდ კაცის გულზე და გრძობაზე, რადგანაც უხეირო ქადაგება და ღეჟვა სიტყვისა უფრო წაახდენს და შეასუსტებს თვით სახარების სიტყვების ზედ—გავლენას მორწმუნე ადამიანზე.

მღ. ქრ. ციტქიშვილი.

გამომცემელი „ახალ სიტყვის“ სარედაქციო კოლლეგიის რწმუნებული მღ. ქრ. ციტქიშვილი.